

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

2024 m. gegužės 31 d., Nr. 24–055VK

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO ĮSAKYMO „DĖL LIETUVOS PERĖJIMO PRIE ŽIEDINĖS EKONOMIKOS IKI 2030 METŲ GAIRIŲ ĮGYVENDINO STEBĖSENOS“ PROJEKTO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) teikia pastabas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos perėjimo prie žiedinės ekonomikos iki 2030 metų gairių įgyvendino stebėsenos“ (toliau – Gairės) projektui Nr. 24–8650.

1. Dėl siūlomos įtraukti priemonės „Nustatyti reikalavimus stambiesiems prekybos tinklams, maitinimo įstaigoms ir maisto gamybos įmonėms aukoti žmonėms tinkamą maistą pagal gerąją užsienio praktiką“

LVK vertina šią priemonę kaip perteklinę. Po ilgų socialinių partnerių diskusijų, kurių metu, be kita ko, buvo analizuojama geroji užsienio praktika ir vertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos, buvo pasiektas kompromisas ir priimtos Maisto įstatymo ir Atliekų tvarkymo įstatymo pataisos. Pakeitus Maisto įstatymą stambiesiems prekybos tinklams nustatyta pareiga su vienu ar keliais paramos gavėjais sudaryti sutartis, kuriose būtų nustatoma pasiūlymo perduoti labdarai ir (ar) paramai skirtą maistą teikimo ir tokio maisto perdavimo tvarka ir sąlygos. Maisto įstatyme aiškiai nurodyta, kad įmonės gali atsisakyti teikti labdarai ir (ar) paramai skirtą maistą tik atsižvelgdamos į sutartyje nurodytą minimalų tokio maisto kiekį ir galimybes užtikrinti šio maisto saugos reikalavimus. Taigi, nuo 2024 m. lapkričio 1 d. maisto aukojimas stambiesiems prekybos tinklams yra *privalomas*. Tuo pačiu, pakeitus Atliekų tvarkymo įstatymą stambiesiems prekybos tinklams nustatyta pareiga rengti ir viešinti maisto atliekų susidarymo prevencijos planą, kuriame nurodomas siektinas sumažinti veikloje susidarantis maisto atliekų kiekis ir numatomos priemonės šiam tikslui pasiekti.

Taigi, prekybos sektoriui jau yra nustatytos dvi priemonės, skirtos sumažinti nesuvartojamą maisto kiekį. Dėl to manytina, jog 2026 metais turi būti atliktas šių teisinio reguliavimo priemonių *ex post* vertinimas ir sprendžiama, ar tikslinga peržiūrėti šį teisinį reguliavimą. Dėl to priemonė Gairėse prekybos sektoriaus atžvilgiu turi būti formuluojama kaip esamo teisinio reguliavimo priemonių *ex post* vertinimas, o ne „reikalavimų stambiesiems prekybos tinklams nustatymas“.

Tuo pačiu LVK pažymi, kad maisto aukojimo reikalavimo gamybos ar viešojo maitinimo sektoriui nustatymas būtų vertinamas kaip itin perteklinis veiksmas, atsižvelgiant į tai, kad šie sektoriai yra ne tik, kad atsakingi tik už itin mažą dalį maisto švaistymo, bet ir pasižymi mažesniu santykinu švaistymu nei kitose ES šalyse.^{1,2}

Be to, neigiamai vertintina, kad sprendžiant maisto švaistymo problemą siekiama priemonės nustatyti tik verslui – būtent namų ūkiuose Lietuvoje yra išmetama daugiau maisto nei ES vidurkis, tuo pačiu namų ūkiuose yra išmetama daugiau maisto, nei visame versle kartu sudėjus, tačiau priemonių, orientuotų į maisto švaistymo namų ūkiuose mažinimą nėra siūloma numatyti.

¹ „[Maisto švaistymo problematikos Lietuvoje apžvalga](#)“, Kurk Lietuvai, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2022 12.

² „[Food waste and food waste prevention by NACE Rev. 2 activity - tonnes of fresh mass](#)“, Eurostat.

2. Dėl priemonės „Atlikus analizę parengti teisės aktų reikalavimus ar kitas priemones, numatant galimybę prekybos vietose grąžinti arba įsigyti nepanaudotus medžiagų likučius (statybines medžiagas, baldus, tekstilę ir kt.)“

LVK atkreipia dėmesį, kad nepanaudoti medžiagų likučiai yra atliekos (Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 2 str. 6 d.). Atliekų tvarkymo įstatymo 2 str. 14 d. numatyta, kad atliekų surinkimas – atliekų paėmimas iš atliekų turėtojų, įskaitant rūšiuojamąjį atliekų surinkimą ir (ar) parengiamąjį laikymą iki atliekų surinkimo įrenginiuose, kuriuose atliekos iškraunamos, kad jas galima būtų paruošti pervežti į atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius. Prekybos vietos nėra ir negali būti verčiamos atliekų surinkimo vietomis tiek dėl higienos reikalavimų, taikomų, pvz., maisto prekybai, tiek dėl ploto, kuriame būtų įrengiami atliekų surinkimo įrenginiai, trūkumo.

Nepanaudotų medžiagų likučių atliekų tvarkymas turi būti organizuojamas ir finansuojamas vadovaujantis atliekų tvarkymo srityje taikomu principu „teršėjas moka“, kuris suponuoja, kad atliekų tvarkymo išlaidas, įskaitant išlaidas, patirtas reikiamai atliekų tvarkymo infrastruktūrai įrengti ir jai eksploatuoti, turi apmokėti pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ir (ar) importuotojas (ATĮ 32 str.). Mažmeninės prekybos įmonės nėra teršėjai ATĮ prasme, todėl jiems iš principo negali būti nustatoma pareiga prekybos vietose surinkinėti nepanaudotų medžiagų likučius (atliekas).

LVK nuomonė, panaši teisinio reguliavimo priemonė galėtų būti įvedama nebent pagrindžiama konkrečios ES direktyvos perkėlimu. ES direktyva, nustatanti tokias pareigas mažmeninės prekybos vietoms, mums nėra žinoma.

Apibendrinant, LVK siūlo:

- Visiškai atsisakyti priemonės „Nustatyti reikalavimus stambiesiems prekybos tinklams, maitinimo įstaigoms ir maisto gamybos įmonėms aukoti žmonėms tinkamą maistą pagal gerąją užsienio praktiką“;
- Ją keisti priemone „Teisinio reguliavimo, orientuoto į nesuvartojamo maisto švaistymo mažinimą prekybos sektoriuje, priemonių *ex post* vertinimas“. Už teisinio reguliavimo *ex post* vertinimą galėtų būti atsakinga Aplinkos ministerija;
- Atsisakyti priemonės „Atlikus analizę parengti teisės aktų reikalavimus ar kitas priemones, numatant galimybę prekybos vietose grąžinti arba įsigyti nepanaudotus medžiagų likučius (statybines medžiagas, baldus, tekstilę ir kt.)“

Pagarbiai

L.e.p. generalinis direktorius

Emilis Ruželė